សិទ្ធិរបស់អនីតិជន

ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០២២

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា
Cambodian Center for Human Rights

Sweden
Sverige

People
Change
the World
Diakonia

អំពីមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា

មជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា ("ម.ស.ម.ក") គឺជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាល ឯករាជ្យ មិនចូលបក្សសម្ព័ន្ធ ដែលធ្វើការដើម្បីលើកកម្ពស់ និងការពារសិទ្ធិមនុស្ស ជាពិសេសសិទ្ធិពលរដ្ឋនិងសិទ្ធិនយោបាយ លទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ និងនីតិរដ្ឋនៅព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ចក្ខុវិស័យរបស់ ម.ស.ម.ក គឺជា ចង់ឃើញប្រទេសកម្ពុជាមានសន្តិភាពដែលប្រជាពលរដ្ឋគ្រប់រូបអាចទទួលបានសិទ្ធិមនុស្ស មូលដ្ឋានដែលខ្លួនមានពីកំណើត ទទួលបាននីតិរដ្ឋដោយគ្មាននិទណ្ឌភាព ទទួលបានការគោរពស្មើភាពគ្នាដោយគ្មានការរើសអើង ទទួលបានការពង្រឹងភាពអង់អាចក្លាហានដើម្បីចូលរួមយ៉ាងពេញលេញក្នុងដំណើរការលទ្ធិប្រជាធិបតេយ្យ ព្រមទាំងទទួលបានចំណែកនៃអត្ថប្រយោជន៍ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចប្រទេសដោយនិរន្តភាពរបស់ប្រទេសកម្ពុជា។ ស្លាកសញ្ញារបស់ ម.ស.ម.ក មានរូបសត្វស្លាបពណ៌ស កំពុងហើរបំបែកចេញពីរង្វង់មូលពណ៌ផ្ទៃមេឃដែលមានន័យថាគឺជាការទាមទារសេរីភាពនៅកម្ពុជា។

គេហទំព័ររបស់សិទ្ធិមនុស្សកម្ពុជា www.sithi.org ទទួលបានពានរង្វាន់ពីមូលនិធិនៃការបង្កើតសារព័ត៌មានថ្មីប្រចាំឆ្នាំ២០១១ ស្ថិតក្នុងប្រភេទ សិទ្ធិនិងសេរីភាព និងទទួលពានរង្វាន់ទំនាក់ទំនងសម្រាប់ការផ្លាស់ប្តូរសង្គម មកពីមជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់ទំនាក់ទំនងនិងផ្លាស់ប្តូរសង្គម នៅសកលវិទ្យាល័យឃ្វីនឡែនទីក្រុងប្រ៊ីសប៊ែន (Brisbane) នៃប្រទេសអូស្ត្រាលី។

សម្រាប់ព័ត៌មានបន្ថែមអំពី ម.ស.ម.ក សូមចូលទស្សនា គេហទំព័រ www.cchrcambodia.org

អំពីគម្រោងនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌

មេរៀនស្តីពីសិទ្ធិរបស់អនីតិជន គឺជាផ្នែកមួយនៃមេរៀនស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ដែលបង្កើតឡើងដោយគម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ ម.ស.ម.ក ("គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌")។ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌គឺជាគម្រោងដំបូង និងមានតែមួយគត់នៅប្រទេសកម្ពុជា ដែលធ្វើការដោយភាពច្នៃប្រឌិត និងតែមួយគត់ក្នុងការផ្សព្វផ្សាយនិងការពារសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង។ វាមានគោលបំណងទូទៅក្នុងការបង្កើននៅអព្យាក្រឹត្យ និងឯករាជ្យនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌របស់ប្រទេសកម្ពុជា ដោយគាំទ្រសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការកម្ពុជា។ ក្នុងឈានទៅគោលបំណងនេះ គម្រោងសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះមានគោលបំណងពីរគឺ បញ្ជ្រាបនូវគោលគំនិតនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ទៅក្នុងសង្គមដោយលើកនូវការយល់ដឹងពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ និងបន្ថែមនូវការអនុលោមតាមស្តង់ដារនៃការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌នៅក្នុងតុលាការតាមរយៈការត្រួតពិនិត្យសវនាការ។

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

ម.ស.ម.ក សូមថ្លែងអំណរគុណចំពោះម្ចាស់ជំនួយ Diakonia និងប្រជាជនស៊ុយអែតសម្រាប់ការចូលរួមចំណែកដ៏សប្បុរសដែលធ្វើឱ្យមេរៀននេះកើតឡើងបាន។ មាតិកានៃមេរៀននេះគឺជាការទទួលខុសត្រូវរបស់ ម.ស.ម.ក ហើយវាមិនបានឆ្លុះបញ្ចាំងពីទស្សនៈរបស់ម្ចាស់ជំនួយ Diakonia និងស៊ុយអែតទេ។

ចម្ងល់ និងមតិចូលរួម

ប្រសិនបើលោកអ្នកមានសំណួរ ឬត្រូវការព័ត៌មានបន្ថែមទាក់ទងនឹងមេរៀននេះ សូមទាក់ទងមកកាន់ ម.ស.ម.ក តាមរយៈអាសយដ្ឋាន៖

ផ្ទះលេខ ៧៩៨ ផ្លូវ៩៩ សង្កាត់បឹងត្របែក ខណ្ឌចំការមន រាជធានីភ្នំពេញ ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា។

ទូរស័ព្ទ៖ ៨៥៥ ២៣ ៧២ ៦៩ ០១ (០)

គេហទំព័រ៖ www.cchrcambodia.org។

CC BY NC SA

មាតិកា

១. និយមន័យ 1

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់ 6

២.១. ប្រភពច្បាប់អន្តរជាតិ 6

២.២. ប្រភពច្បាប់កម្ពុជា 9

៣. សារសំខាន់ 11

៤. ដែនកំណត់ 11

សិទ្ធិរបស់

អនីតិជន

១. និយមន័យ

កុមារ (សំដៅដល់ជនមិនទាន់គ្រប់អាយុ ឬអនីតិជន) គឺត្រូវបានកំណត់និយម័យជាអន្តរជាតិថាជាមនុស្សដែលមាន**អាយុក្រោម ១៨ ឆ្នាំ។**[1] នៅក្នុង**ដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** អនីតិជនដែលជាប់ចោទពីបទល្មើស គឺមានសិទ្ធិទទួលបាន**ការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌ទាំងអស់ដូចគ្នាទៅនឹងនីតិជនដែរ។**[2] ប៉ុន្តែអនីតិជនក៏ត្រូវការ**ការការពារ**[3] និង**ការថែទាំពិសេស** ដែលស្របទៅតាមអាយុ ភាពចាស់ទុំ ព្រមទាំងការអភិវឌ្ឍផ្នែកបញ្ញា និងអារម្មណ៍របស់ពួកគេផងដែរ។

ចំណុចនេះបកស្រាយដោយភាពចាំបាច់ពិសេសសម្រាប់អាជ្ញាធរក្នុងប្រទេសក្នុងការៈ [4]

- ការពារការសន្មតទុកជាមុនថាគ្មានទោសរបស់ជនជាប់ចោទជាអនីតិជនតាមរយៈដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌដោយផ្តល់ **ព័ត៌មានអំពីការអភិវឌ្ឍរបស់កុមារទៅកាន់អាជ្ញាធរ និងតួអង្គពាក់ព័ន្ធ។** ចំណុចនេះមានសារសំខាន់ ដោយសារតែអនីតិជនអាចប្រព្រឹត្តឥរិយាបថដែលមានលក្ខណៈសង្ស័យ ដោយសារតែខ្វះការយល់ដឹងអំពីនីតិវិធី ភាពនៅក្មេងខ្ចី ការភ័យខ្លាច ឬមូលហេតុផ្សេងៗទៀត។[5]

[1] មាត្រា ១ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក)

[2] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៤២, CCPR/C/GC/៣២, (ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧), https://digitallibrary.un.org/record/606075?ln=en។

[3] ដូចខាងលើ វាក្យខណ្ឌ ៤២។

[4] មាត្រា ៤០ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៤២, CCPR/C/GC/៣២, (ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧) https://digitallibrary.un.org/record/606075?ln=en។

[5] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិកុមារ "សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ១០៖ សិទ្ធិកុមារនៅក្នុងយុត្តិធម៌អនីតិជន" CRC/C/GC/១០ (២០០៧) វាក្យខណ្ឌ ៤២, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.10.pdf។

- ជូនដំណឹងដល់អនីតិជនដោយផ្ទាល់ និងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងពួកគេតាមឱ្យបានឆាប់តាមតែអាចធ្វើបាន និងប្រាប់អំពីជំហាននីតិវិធីនីមួយៗ បើអាច ត្រូវជូនដំណឹងទៅកាន់អាណាព្យាបាល ឬឪពុកម្តាយ។ ព័ត៌មានដែលពាក់ព័ន្ធត្រូវតែបង្ហាញតាមរយៈ**ភាសាដែលពួកគេអាចយល់ និងពាក្យពេចន៍ដែលសមស្របជាមួយអាយុ និងភាពក្មេងខ្ចីរបស់ពួកគេ** ឧទាហរណ៍ប្រើប្រាស់ពាក្យធម្មតា ជាជាងប្រើប្រាស់ភាសាអ្នកវិជ្ជាជីវៈច្បាប់។

- *ផ្តល់ជូនជនជាប់ចោទជាអនីតិជននូវ**ជំនួយឥតគិតថ្លៃ និងគ្រប់គ្រាន់**នៅក្នុងការរៀបចំការពារក្តីរបស់ពួកគេ។ អនីតិជនក៏ត្រូវ**ផ្តល់នូវពេលវេលា និងមធ្យោបាយគ្រប់គ្រាន់សម្រាប់ការពារក្តី** និងការសម្ងាត់នៃទំនាក់ទំនងជាមួយមេធាវីរបស់ពួកគេ ត្រូវតែជានានូវការការពារឯកជនភាព។*[6]

- *នាំជនជាប់ចោទជាអនីតិជនមកចំពោះមុខអាជ្ញាធរ ឬស្ថាប័នតុលាការមានសមត្ថកិច្ច ឯករាជ្យ និងមិនលម្អៀងដោយ "**មិនមានការពន្យារពេល**"*។ នេះមានន័យថា ការឆ្លើយតបនៃប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌទៅលើជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសជាអនីតិជនត្រូវផ្តល់**ឱ្យឆាប់រហ័សជាជាងផ្តល់ឱ្យផ្តល់ឱ្យនីតិជន** ជាពិសេសនៅពេលដែលអនីតិជនត្រូវបានដកហូតសេរីភាព ដែលជាការគោរពនូវសិទ្ធិរបស់អនីតិជន។ សិទ្ធិនេះមានភាពដាច់ខាតក្នុងការធានានូវ **មានវិជ្ជមាន ផលប៉ះពាល់ទៅលើការបង្រៀន និងការបង្ការនូវការម៉ាកងាយ**ទៅលើជនជាប់ចោទជាអនីតិជន។ នៅក្នុងសវនាការយុត្តិធម៌ស្របតាមច្បាប់ដោយមានវត្តមានឪពុកម្តាយ ឬអាណាព្យាបាលស្របច្បាប់របស់ពួកគេនៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីគឺជាគោលការណ៍មូលដ្ឋានដែលផ្តល់ឱ្យជំនួយទៅលើ**ជំនួយផ្នែកផ្លូវចិត្ត និងអារម្មណ៍ទៅដល់អនីតិជន** និងធានា**ការឆ្លើយតបដែលមានប្រសិទ្ធិភាព**ទៅដល់អំពើឧក្រិដ្ឋរបស់អនីតិជន។ ឪពុកម្តាយ ឬអាណាព្យាបាលស្របច្បាប់ត្រូវធានាថា ពួកគេត្រូវតែបានទទួលដំណឹងយ៉ាងលឿនតាមដែលអាចធ្វើទៅបានអំពីស្ថានភាពរបស់អនីតិជន។[7]

[6] ដូចខាងលើ កថាខណ្ឌ ៤៩ និង ៥០។

[7] ដូចខាងលើ វាក្យខណ្ឌ ៥១ ដល់ ៥៥

- ការពារសិទ្ធិមិនត្រូវបានបង្ខិតបង្ខំឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្ម ឬសារភាពពីពិរុទ្ធភាព របស់ជនជាប់ចោទជាអនីតិជន។ អនីតិជនត្រូវតែការ**ប្រឆាំងនឹងអំពើទារុណកម្ម អមនុស្សធម៌ ឬការបន្ទាបបន្ថោក**ដើម្បីទទួលបាននូវការសារភាព និងបញ្ចុះបញ្ចូល។[8] ការបញ្ចុះបញ្ចូលអនីតិជនដើម្បីទទួលបានចម្លើយសារភាពមានងាយស្រួលតាមរយៈប្រើអំពើហិង្សាបន្តិចបន្តួច ការប្រើប្រាស់ពាក្យ"**បង្ខិតបង្ខំ**"ត្រូវតែ**បកស្រាយក្នុងន័យទូលាយជានីតិជន** និងមិនកំណត់ត្រឹមការប្រើប្រាស់កម្លាំងបង្ខិតបង្ខំ ឬសភាពផ្សេងៗនៃការរំលោភបំពានសិទ្ធិមនុស្ស។ សិទ្ធនេះមានលក្ខណៈដាច់ខាតដែលអនីតិជនត្រូវតែ**មានជំនួយពីក្រុមប្រឹក្សាផ្នែកច្បាប់ ឬមេធាវីត្រឹមត្រូវនៅពេលសួរចម្លើយ** និងត្រូវមាន**វត្តមានអាណាព្យាបាលរបស់ពួកគេនៅពេលសួរចម្លើយ**។

- គោរពគោលការណ៍ស្មើភាពគ្នាចំពោះច្បាប់ដោយអនុញ្ញាតិឱ្យជនជាប់ចោទជាអនីតិជនកោះហៅ និងសាកសួរសាក្សី។ រដ្ឋត្រូវតែបង្កើតនូវនីតិវិធីសម្រួលដល់ជនជាប់ចោទជាអនីតិជនបាន**យល់ និងចូលរួម** រួមមានការបង្ហាញនីតិវិធីក្នុងបន្ទប់សវនាការ និងការអនុវត្តស្រមតាមអាយុ និងភាពក្មេងខ្ចីរបស់ពួកគេបើចាំបាច់។[9]

- ធានាថាឯកជនភាពរបស់ពួកគេ ត្រូវបានគោរព គ្រប់ដំណាក់កាលនៃនីតិវិធីដើម្បីជៀសវាងគ្រោះថ្នាក់បណ្តាលមកពីការផ្សព្វផ្សាយជា**សាធារណៈ ឬក៏ដាក់ស្លាកសញ្ញា**។ អាជ្ញាធរមិនត្រូវបង្ហាញពត៌មានណាដែលអាចនាំឱ្យបង្ហាញអត្តសញ្ញាណរបស់ជនជាប់ចោទជាអនីតិជនដើម្បី បង្កាការមើលងាយ និងផលប៉ះពាល់ដែលអាចកើតមានឡើងដូចជា ការចែកផ្សាយពត៌មានដែលអាចពួកគេមានសមត្ថភាពក្នុងទទួលបានចំណេះដឹង ការងារ និងទីលំនៅ ឬក៏ទីសុវត្ថិភាពរបស់ពួកគេ។ សវនាការអនីតិជន ត្រូវធ្វើឡើងជា**អសាធារណៈដែលជាវិធានទូទៅ** និងជាសាធារណៈក្នុងករណីលើកលែង មានន័យថាការធ្វើឡើងជាសាធារណៈនេះ ក្នុងករណីពិសេស និងសំណុំរឿងមានកំរិតដែលកំណត់ដោយច្បាប់ និង

[8] មាត្រា៣៧(គ) នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក)

[9] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិកុមារ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ១០ កថាខណ្ឌទី៤៩

សេចក្តីសម្រេចជាលាយលក្ខអក្សរដោយតុលាការ។ សេចក្តីសម្រេចត្រូវតែប្រកាសជាសាធារណៈ ប៉ុន្តែក្នុងវិធីដែល**មិនបង្ហាញអត្តសញ្ញាណរបស់ពួកគេ**។[10]

- **គោរពសិទ្ធិទទួលបានសវនាការរបស់អនីតិជននៅគ្រប់នីតិវិធី**[11] មិនមែនត្រឹមតែតាមរយៈមេធាវីរបស់

ពួកគេ ឬក៏អង្គភាពសមស្រប ប្រសិនបើវាជាឧត្តមប្រយោជន៏ និងយោងតាមអាយុ និងភាពក្មេងខ្ចីរបស់ពួកគេ។ ការអនុវត្តនេះផ្តល់ឱ្យនូវព័ត៌មានគ្រប់គ្រាន់ដល់អនីតិជនអំពីបទចោទ នីដំណើរការយុត្តិធម៌អនីតិជន និងវិធានការដែលអាចធ្វើបានទៅលើពួកគេដើម្បីជំរុញឱ្យពួកគេចូលរួមដ៏បានប្រសិទ្ធិភាពនៅក្នុងនីតិវិធី។[12]

- **បង្ការនូវការដកហូតតាមទំនើងចិត្ត និងខុសច្បាប់នៃសេរីភាពរបស់អនីតិជននៅគ្រប់ពេលវេលា** និងប្រើប្រាស់ការឃាត់ខ្លួន ឃុំខ្លួន ឬដាក់ពន្ធនាគាររបស់អនីតិជនអនុលោមតាមច្បាប់ និងជាមធ្យោបាយចុងក្រោយ និងសម្រាប់រយៈពេលខ្លីតែប៉ុណ្ណោះ។[13] ការឃុំខ្លួនជនជាប់ជាអនីតិជន**ត្រូវដាច់ដោយឡែកពីនីតិជនលុះត្រាតែវិធានការនេះចាត់ទុកថាជាឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជន ទាំងក្នុងពន្ធនាគារដទៃជាជាងនីតិជន ឬបំបែកហេដ្ឋរចនាសម្ព័ន្ធផ្សេងគ្នា ឬក៏មជ្ឈមណ្ឌលសម្រាប់កុមារ និងមានគោលការណ៍ និងការអនុវត្តជាក់លាក់**ដើម្បីការពារភាពជាមនុស្ស និងសមត្ថភាពរបស់ពួកគេនៅពេលអនាគត ដើម្បីរួចផុតពីបទល្មើស និងភាពជួបជុំម្តងទៀត។ ការឃុំខ្លួនអនីតិជន ត្រូវតែឱ្យពួកគេ**រក្សាទំនាក់ទំនងជាមួយគ្រួសាររបស់ពួកគេ**តាមរយៈការឆ្លើយឆ្លង ការជួបសួរសុខទុក្ខ លើកលែងតែកាលៈទេសៈចាំបាច និងត្រូវឃុំខ្លួននៅទីកន្លែងដែលជិតបំផុតពីផ្ទះគ្រួសាររបស់ពួកគេ។[14]

[10] ដូចខាងលើ កថាខណ្ឌទី ៦៤ ទៅដល់ ៦៧

[11] មាត្រា១២ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក)

[12] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិកុមារ "សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ១០ កថាខណ្ឌ ៤៣, ៤៤, និង ៤៥, ។

[13] មាត្រា៣៧(គ) នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក)។

[14] មាត្រា ៣៧ (គ) នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិកុមារ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ១០ កថាខណ្ឌ ៨៥ ទៅដល់ ៨៩ ។

- **ហាមឃាត់ការកាត់ទោសប្រហារជីវិត និងការដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត**ដោយមិនមានលទ្ធភាពនៃការដោះលែងសម្រាប់អនីតិជន [15] គឺប្រឆាំងទៅនឹងគោលបំណងនៃការលើកកម្ពស់ការធ្វើសមាហរណកម្មកុមារទៅក្នុងសង្គមវិញ ដែលសម្រេចឱ្យបានតាមរយៈការផ្តល់យុត្តិធម៌អនីតិជន។

រដ្ឋក៏ត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យ**បង្កើតប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌសម្រាប់អនីតិជនសមស្រប** ដោយមានច្បាប់ នីតិវិធី អាជ្ញាធរ និង**ស្ថាប័នដែលអនុវត្តជាពិសេសចំពោះអនីតិជន** ដើម្បីធានាថាអនីតិជនទទួលបានការប្រព្រឹត្តចំពោះខ្លួនក្នុងលក្ខណៈមួយដែលស្របទៅនឹងអាយុរបស់ពួកគេ។[16] តុលាការអនីតិជនអាចជាអង្គភាពដាច់ដោយឡែកនៅក្នុងប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌរបស់ខ្លួន ឬជាផ្នែកមួយនៃតុលាការមានស្រាប់ គួរតែបង្កើតឡើង។ ប្រសិនបើមិនអាចបង្កើតបានទេ រដ្ឋយ៉ាងហោចណាស់គួរតែចាត់តាំងចៅក្រមជំនាញសម្រាប់ដោះស្រាយសំណុំរឿងយុត្តិធម៌អនីតិជននេះ។[17]

រដ្ឋត្រូវតែ**កំណត់អាយុអប្បបរមាសម្រាប់ទំនួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ** របស់អនីតិជនស្របតាមភាពចាស់ទុំនៃរូបកាយ និងផ្លូវចិត្តរបស់អនីតិជន [18] ដែលនៅក្រោមអាយុកំណត់នេះ អនីតិជនមិនអាចទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌដោយប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌបានទេ។ ប្រសិនបើមានមន្ទិលសង្ស័យអំពីអាយុរបស់ជនជាប់ចោទ ជនជាប់ចោទត្រូវទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីវិមតិសង្ស័យ និងអត្ថប្រយោជន៍ពីប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌អនីតិជន។[19]

នៅពេលអាចអនុវត្តបាន និងនៅពេលសមស្រប រដ្ឋត្រូវតែ**កំណត់អាទិភាពវិធានការ ដែលមិនតម្រូវឱ្យមានការអនុវត្តដំណើរការនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌជាជម្រើសមកលើអនីតិជន** ដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ (ឧទាហរណ៍ វិធានការនេះ រួមមាន ការថែទាំ របៀបណែនាំ និងវិធានការត្រួតពិនិត្យ ការពិគ្រោះយោបល់ ការ

---

[15] មាត្រា ៣៧ (ក) នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក)។

[16] មាត្រា ៤០ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២ កថាខណ្ឌ ៤៣។

[17] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិកុមារ "សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ១០ កថាខណ្ឌ ៩០; គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២ កថាខណ្ឌ ៩២ ដល់ ៩៥។

[18] មាត្រា ៤០(ក) នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២វាក្យខណ្ឌ ៤៣។

[19] អង្គការលើកលែងទោសអន្តរជាតិ "សៀវភៅណែនាំស្តីពីសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌" ការបោះពុម្ពផ្សាយលើកទី ២ (ឆ្នាំ០១៤) ទំព័រ ១៩២, https://www.amnesty.org/en/documents/pol30/002/2014/en/។

ព្យួរទោសសាកល្បង។ល។)។ វិធានការទាំងនេះត្រូវតែសមស្របតាមសុខុមាលភាពរបស់អនីតិជន និងមានសមាមាត្រទៅនឹងកាលៈទេសៈ និងបទល្មើសដែលពួកគេបានប្រព្រឹត្ត។[20]

ដើម្បីធានានូវ**ការផ្តល់យុត្តិធម៌អនីតិជនឱ្យបានត្រឹមត្រូវ គ្រប់អ្នកវិជ្ជាជីវៈដែលការធ្វើការងារ ជាមួយនឹងអនីតិជន ឬពាក់ព័ន្ធនឹងយុត្តិធម៌អនីតិជន** (ឧទាហរណ៍ មន្ត្រីនគរបាល ព្រះរាជអាជ្ញា ចៅក្រម មន្ត្រីគ្រប់គ្រងការព្យួរទោសសាកល្បង ។ល។) ត្រូវ**ឆ្លងកាត់ការបណ្តុះបណ្តាលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធ និងជាបន្តបន្ទាប់** អំពីកុមារ និងការអភិវឌ្ឍរូបកាយ ចិត្តសាស្ត្រ ផ្លូវចិត្ត និងសង្គម ក៏ដូចជាអំពីតម្រូវការពិសេសរបស់កុមារងាយរងគ្រោះបំផុត ។[21]

២. ក្របខ័ណ្ឌច្បាប់

២.១. ប្រភពច្បាប់អន្តរជាតិ

កតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ("ក.អ.ស.ព.ន") និងអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ **("អ.ស.ក")** ចែងអំពីបញ្ញត្តិជាក់លាក់សម្រាប់ការប្រព្រឹត្តចំពោះអនីតិជននៅក្នុងដំណើរការនីតិវិធីយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ។ លិខិតូបករណ៍អន្តរជាតិទាំងនេះ គឺត្រូវបានដាក់បញ្ចូលដោយផ្ទាល់នៅក្នុងច្បាប់កម្ពុជា តាមរយៈមាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា៖

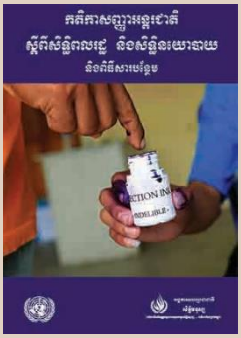

- **មាត្រា ១៤(៤) នៃសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ៖** *"នីតិវិធីអនុវត្តចំពោះយុវជន-យុវនារីដែលមិនទាន់មាននីតិភាពតាមច្បាប់កំណត់ ត្រូវគិតដល់អាយុ និងអត្ថប្រយោជន៍នៃការអប់រំរបស់ពួកគេឡើងវិញ។"*
- **មាត្រា ២៤ (១) នៃសន្ធិសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីអំពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និង សិទ្ធិនយោបាយ៖** *"១. កុមារគ្រប់រូបមានសិទ្ធិទទួលបានវិធានការការពារ តម្រូវនឹងស្ថានភាពរបស់ខ្លួនជាអនីតិជន ពីសំណាក់គ្រួសាររបស់ខ្លួន សង្គម និងរដ្ឋដោយគ្មានការរើសអើង ពូជសាសន៍ ពណ៌សម្បុរ ភេទ ភាសា សាសនា ដើមកំណើតជាតិ ឬសង្គម ទ្រព្យសម្បត្តិ ឬកំណើតឡើយ [...]។"*

[20] មាត្រា ៤០ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ (អ.ស.ក); គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សរបស់អង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ៣២ វាក្យខណ្ឌ ៤៤, CCPR/C/GC/៣២, (ថ្ងៃទី២៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០០៧), https://digitallibrary.un.org/record/606075?ln=en។

[21] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិកុមារ "សេចក្តីពន្យល់ទូទៅ លេខ ១០៖ សិទ្ធិកុមារនៅក្នុងយុត្តិធម៌អនីតិជន" CRC/C/GC/១០(២០០៧) វាក្យខណ្ឌ ៣៨, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.10.pdf។

- **មាត្រា ១ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ៖** *"[...], កុមារត្រូវគេទទួលស្គាល់ថាជាមនុស្សមានអាយុក្រោមដប់ប្រាំបីឆ្នាំ លើកលែងតែក្រោមច្បាប់ដែលត្រូវអនុវត្តចំពោះកុមារ នីតិភាពត្រូវបានកំណត់ទាបជាងនេះ។"*

- **មាត្រា ៣ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ៖** *"១. នៅក្នុងវិធានការទាំងអស់ដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកុមារ ទោះធ្វើឡើងដោយស្ថាប័នឯកជន ឬសាធារណៈទទួលការៈខាងសុខុមាលភាពសង្គម ឬដោយតុលាការ ឬអាជ្ញាធ២. រដ្ឋភាគីសន្យាធានាដល់កុមារនូវការការពារ និងការថែទាំចាំបាច់ ដើម្បីសុខុមាលភាពរបស់កុមារ ដោយយកមកគិតនូវសិទ្ធិ និងករណីកិច្ចរបស់ឪពុក-ម្តាយ អ្នកអាណាព្យាបាល ឬបុគ្គលផ្សេងទៀតដែលទទួលខុសត្រូវតាមផ្លូវច្បាប់ចំពោះកុមារ និងដើម្បីសម្រេចទិសដៅនេះ រដ្ឋភាគីត្រូវចាត់វិធានការខាងនីតិប្បញ្ញត្តិ និងរដ្ឋបាលដែលសមស្របទាំងអស់។ [...].*
- **មាត្រា ១២ (២) នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ៖** *"[...] ក្នុងទិសដៅនេះ កុមារត្រូវបានផ្តល់ជាពិសេស នូវឱកាសត្រូវបានការស្តាប់នៅក្នុងនីតិវិធីតុលាការ និងរដ្ឋបាលដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកុមារ ទោះដោយផ្ទាល់ ឬតាមរយៈអ្នកតំណាង ឬស្ថាប័នសមស្របណាមួយ ស្របតាមបទប្បញ្ញត្តិនីតិវិធី គច្បាប់ជាតិ។"*
- **មាត្រា ៣៧ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ៖** *" រដ្ឋភាគីត្រូវធានាថា៖ (ក) គ្មានកុមារណាម្នាក់ ត្រូវទទួលរងទារុណកម្ម ឬការប្រព្រឹត្តទៅលើខ្លួន ឬការផ្តន្ទាទោស ឃោរឃៅ អមនុស្សធម៌ ឬបន្ថោកបន្ទាបឡើយ។ ទោសប្រហារជីវិត ឬដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត ដោយគ្មានលទ្ធភាពដោះលែង មិនត្រូវដាក់ចំពោះបទល្មើសដែលប្រព្រឹត្តដោយមនុស្សមានអាយុក្រោមដប់ប្រាំបីឆ្នាំឡើយ។*

(ខ) គ្មានកុមារណាម្នាក់ ត្រូវបានដកហូតសេរីភាពដោយខុសច្បាប់ ឬតាមអំពើចិត្តឡើយ។ ការចាប់ខ្លួន ការឃាត់ឬការឃុំខ្លួន ឬការដាក់ពន្ធនាគារ កុមារ ត្រូវធ្វើស្របតាមច្បាប់ និងត្រូវប្រើសម្រាប់តែវិធានការចុងក្រោយ និង សម្រាប់រយៈពេលខ្លីបំផុតប៉ុណ្ណោះ។

(គ) កុមារណាដែលត្រូវបានដកហូតសេរីភាព ត្រូវទទួលបានការប្រព្រឹត្ត មកលើខ្លួន ប្រកបដោយមនុស្សធម៌ ដោយការគោរពចំពោះសេចក្តីថ្លៃថ្នូរពីកំណើតរបស់មនុស្ស និងគិតដល់សេចក្តីត្រូវការរបស់មនុស្សក្នុងវ័យរបស់ខ្លួន។ ជាពិសេស រាល់កុមារដែលត្រូវបានដកហូតសេរីភាព ត្រូវដាក់ឱ្យនៅដោយឡែកពីមនុស្សពេញវ័យ លើកលែងតែឧត្តមប្រយោជន៍របស់កុមារ មិនតម្រូវឱ្យធ្វើដូច្នេះ ហើយកុមារទាំងនេះត្រូវមានសិទ្ធិទាក់ទងជាមួយគ្រួសារខ្លួន តាមរយៈការឆ្លើយឆ្លង និងការជួបសួរសុខទុក្ខ លើកលែងតែក្នុងកាលៈទេសៈ ពិសេសចេញ។

(ឃ) កុមារដែលត្រូវបានដកហូតសេរីភាព មានសិទ្ធិទទួលបានភ្លាមៗ នូវជំនួយផ្នែកច្បាប់ និងជំនួយសមស្របផ្សេងៗទៀត និងមានសិទ្ធិជំទាស់ភាពស្របច្បាប់នៃការដកហូតសេរីភាពខ្លួន នៅចំពោះមុខ

តុលាការ ឬអាជ្ញាធរមាន សមត្ថកិច្ច ឯករាជ្យ និងមិនលំអៀង និងមានសិទ្ធិទទួលបានសេចក្តីសម្រេច យ៉ាងឆាប់លើចំណាត់ការបែបនេះ។"

- **មាត្រា ៤០ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារៈ** *"១. រដ្ឋភាគីទទួលស្គាល់ថា កុមារដែលជាប់សង្ស័យ ជាប់ចោទ ឬដែលគេស្គាល់ថាបានល្មើសនឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ មានសិទ្ធិទទួលបាននូវការប្រព្រឹត្តមកលើខ្លួន តាមលក្ខណៈមួយដែលលើកស្ទួយសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងតម្លៃរបស់កុមារដែលពង្រឹងកុមារ ឱ្យចេះគោរពសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពមូលដ្ឋានរបស់ អ្នកដទៃ ដោយគិតអំពីអាយុរបស់កុមារ ព្រមទាំងពីអត្ថប្រយោជន៍នៃការលើកស្ទួយ ការធ្វើសមាហរណកម្មកុមារមកក្នុងសង្គមវិញ និងឱ្យកុមារបំពេញតួនាទីស្ថាបនានៅក្នុងសង្គម។*

២. ក្នុងទិសដៅនេះ និងដោយគិតទៅនឹងបទប្បញ្ញត្តិនៃលិខិតុបករណ៍អន្តរជាតិ ដែលពាក់ព័ន្ធ រដ្ឋភាគីត្រូវធានាជាពិសេសថាៈ

(ក) គ្មានកុមារណាម្នាក់ ត្រូវជាប់សង្ស័យ ជាប់ចោទ ឬទទួលស្គាល់ ថាបានល្មើសនឹងច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ ដោយសារអំពើ ឬការមិនគោរពតាមច្បាប់ជាតិ ឬច្បាប់អន្តរជាតិ មិនបានហាមឃាត់នៅពេលអំពើ ឬការខកខាននោះត្រូវបានប្រព្រឹត្ត។

(ខ) កុមារដែលជាប់សង្ស័យ ឬជាប់ចោទថា បានរំលោភច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ យ៉ាងហោចណាស់ ត្រូវទទួលបាននូវការធានាដូចតទៅៈ

(i) ចាត់ទុកកុមារថាឥតទោស រហូតទាល់តែពិរុទ្ធភាពត្រូវបានបង្ហាញស្របតាមច្បាប់។

(ii) ប្រាប់កុមារភ្លាមៗ និងដោយផ្ទាល់ អំពីបទចោទមកលើខ្លួន ឬបើសមស្រប ប្រាប់តាមរយៈឪពុក-ម្តាយ ឬអ្នកអាណាព្យាបាលស្របច្បាប់របស់ កុមារ និងផ្តល់ជំនួយផ្នែកច្បាប់ ឬជំនួយសមស្របផ្សេងទៀត សម្រាប់ការ រៀបចំ និងដាក់ចេញនូវមធ្យោបាយការពារខ្លួន។

(iii) ទទួលបានការដោះស្រាយបញ្ហាដោយគ្មានការយឺតយ៉ាវពីសំណាក់ អាជ្ញាធរ ឬស្ថាប័នតុលាការដែលមានសមត្ថកិច្ច ឯករាជ្យ និងមិនលំអៀងនៅ ក្នុងការជំនុំជម្រះដ៏យុត្តិធម៌មួយ ដែលសមស្របទៅតាមច្បាប់ និងដោយមានជំនួយផ្នែកច្បាប់ ឬជំនួយសមស្របផ្សេងៗទៀត លើកលែងតែមិនបានផ្តល់ជាឧត្តមប្រយោជន៍របស់កុមារនោះ ជាពិសេស ត្រូវគិតគូរទៅលើអាយុ ឬស្ថានភាពរបស់កុមារ ដោយមានវត្តមានរបស់ឪពុក-ម្តាយឬអ្នកអាណាព្យាបាលស្របច្បាប់របស់កុមារផង។

(iv) មិនត្រូវទទួលរងការបង្ខិតបង្ខំឱ្យផ្តល់សក្ខីកម្ម ឬសារភាពកំហុសឡើយ។ ត្រូវសួរចម្លើយ ឬឱ្យមានការសួរចម្លើយសាក្សី និងត្រូវឱ្យ មានការចូលរួម និងការសួរចម្លើយសាក្សីដោះបន្ទុកក្នុងនាមកុមារក្រោមលក្ខខណ្ឌសមភាព។

(v) បើយល់ឃើញថាបានរំលោភច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ កុមារអាចសុំឱ្យអាជ្ញាធរ ដែលមានសមត្ថកិច្ច ឯករាជ្យ និងមិនលំអៀង ឬតុលាការថ្នាក់លើ ពិនិត្យឡើងវិញលើសេចក្តីសម្រេចនេះនិងលើវិធានការណាមួយដែលដាក់បង្ខំ តាមសេចក្តីសម្រេចនេះដោយស្របតាមច្បាប់។

(vi) ទទួលបានដោយឥតគិតថ្លៃនូវជំនួយពីអ្នកបកប្រែ បើកុមារមិនអាច យល់ ឬ និយាយភាសាដែលត្រូវបានប្រើនោះទេ។

(vii) ត្រូវគោរពយ៉ាងពេញលេញនូវសិទ្ធិនៃជីវិតឯកជនរបស់កុមារនៅក្នុងគ្រប់ដំណាក់កាលនៃនីតិវិធី។

៣. រដ្ឋភាគី ត្រូវខិតខំលើកស្ទួយការបង្កើតច្បាប់ នីតិវិធី អាជ្ញាធរ និងស្ថាប័នសម្រាប់អនុវត្ត ជាពិសេសទៅលើកុមារដែលជាប់សង្ស័យ ជាប់ចោទ ឬទទួលស្គាល់ថា បានរំលោភច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌ និងជាពិសេស៖
(ក) ត្រូវកំណត់អាយុអប្បបរមាដែលក្រោមអាយុអប្បបរមានេះ កុមារ ត្រូវបានសន្មតជាមុនថា ពុំមានសមត្ថភាពរំលោភច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌឡើយ។
(ខ) ក្នុងករណីសមស្រប និងចាំបាច់ វិធានការសម្រាប់ដោះស្រាយ ចំពោះកុមារទាំងនេះ មិនចាំបាច់ឆ្លងកាត់នីតិវិធីតុលាការឡើយ ឱ្យតែធានា និងគោរពបានពេញលេញនូវសិទ្ធិមនុស្ស និងការធានាខាងផ្លូវច្បាប់ ។

៤. ចំណាត់ការមួយចំនួនដូចជា ការថែទាំ របៀបណែនាំ និងដឹកនាំតាមដាន និងត្រួតពិនិត្យ ការពិគ្រោះយោបល់ ការសាកល្បង ការថែទាំដោយឪពុក-ម្តាយធម៌ កម្មវិធីអប់រំ និងបណ្តុះបណ្តាលវិជ្ជាជីវៈ និងមធ្យោបាយផ្សេងៗទៀតជំនួស ការថែទាំតាមស្ថាប័ន ត្រូវធ្វើឱ្យមាន ដើម្បីធានាថា កុមារទទួលបាននូវចំណាត់ ការដែលសមស្របចំពោះសុខុមាលភាពរបស់ខ្លួន និងមានសមាមាត្រទៅនឹងស្ថានភាពរបស់កុមារ និងបទល្មើស។"

២.២. ប្រភពច្បាប់កម្ពុជា

រដ្ឋធម្មនុញ្ញកម្ពុជា មានចែងអំពីការការពារសិទ្ធិកុមារ។ **ក្រមព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា** និង **ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ("ក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ")** ចែងអំពីបញ្ញត្តិមួយចំនួនពាក់ព័ន្ធនឹងជនជាប់ចោទជាអនីតិជន។ ជាចុងក្រោយ ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន ដែលបានអនុម័តនៅឆ្នាំ២០១៦ ចែងអំពីវិធានដាក់លាក់សម្រាប់ការប្រព្រឹត្តចំពោះអនីតិជនដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ។

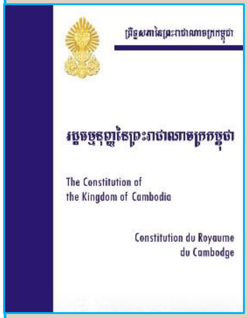

- **មាត្រា ៣១ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖** *"ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជាទទួលស្គាល់ និងគោរពសិទ្ធិមនុស្សដូចមានចែងក្នុងធម្មនុញ្ញនៃអង្គការសហប្រជាជាតិ សេចក្តីប្រកាស ជាសកលស្តីពីសិទ្ធិមនុស្ស និងកតិកាសញ្ញា ព្រមទាំងអនុសញ្ញាទាំងឡាយទាក់ទងទៅនឹងសិទ្ធិមនុស្ស សិទ្ធិនារី និងសិទ្ធិកុមារ។ [...]"*
- **មាត្រា ៤៨ នៃរដ្ឋធម្មនុញ្ញ៖** *"រដ្ឋធានាការពារសិទ្ធិរបស់កុមារ ដែលមានចែងក្នុងអនុសញ្ញាស្តីពីកុមារ [...]។"*

- **មាត្រា ៣៩ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ៖** *"អនីតិជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស ជាកម្មវត្ថុនៃវិធានការតាមដាន វិធានការអប់រំ វិធានការការពារ និងវិធានការឧបត្ថម្ភ។ ប៉ុន្តែ តុលាការអាចប្រកាសទណ្ឌកម្មព្រហ្មទណ្ឌទៅលើអនីតិជនអាយុចាប់ពី ១៤ (ដប់បួន) ឆ្នាំ ឡើងទៅ ប្រសិនបើកាលៈទេសៈនៃបទល្មើស ឬបុគ្គលិកលក្ខណៈ របស់អនីតិជនតម្រូវ។"*

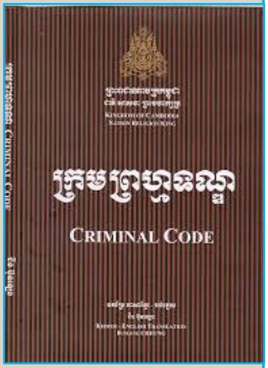

- **មាត្រា ៤០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌ៖** *"វិធានការតាមដាន វិធានការអប់រំ វិធានការការពារ និងវិធានការឧបត្ថម្ភមាន ដូចតទៅ៖ ការប្រគល់អនីតិជនឱ្យទៅឪពុកម្តាយ អាណាព្យាបាល បុគ្គលដែលថែរក្សាអនីតិជននោះ ឬបុគ្គលណាផ្សេងទៀត ប្រសិនបើបុគ្គលនោះស័ក្តិសមនឹងទំនុកចិត្ត។ ការប្រគល់អនីតិជនឱ្យទៅសេវាសាធារណៈដែលសម្រាប់ទទួលបន្ទុកអនីតិជន។ ការប្រគល់អនីតិជនឱ្យ ទៅអង្គការឯកជនដែលមាននីតិសម្បទាក្នុងការទទួលអនីតិជន។ ការប្រគល់អនីតិជនឱ្យទៅមន្ទីរពេទ្យ ឬស្ថាប័នឯកទេស។ ការដាក់អនីតិជនឱ្យស្ថិតនៅក្រោមការការពាររបស់តុលាការ។"*

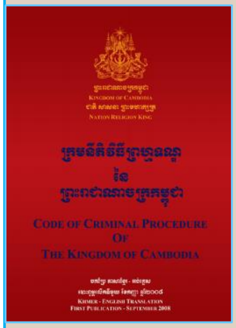

- **មាត្រា ១០០ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ៖** *"កាលណាបុគ្គលដែលត្រូវបានឃាត់ខ្លួនជាអនីតិជន មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ត្រូវជូនព័ត៌មាន តាមគ្រប់មធ្យោបាយដល់ឪពុក ម្តាយ ដល់អ្នកតំណាងស្របច្បាប់ ឬដល់អ្នកទទួលការកិច្ចលើអនីតិជននោះ។"*
- **មាត្រា ២១២ – ២១៤ នៃក្រមនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ** – វិធានជាក់លាក់ពាក់ព័ន្ធនឹងការឃុំខ្លួនអនីតិជន។

- **ច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន** – បញ្ញត្តិនៃច្បាប់នេះមានគោលបំណង ការពារសិទ្ធ និងឧត្តមប្រយោជន៍របស់អនីតិជនដែលបានប្រព្រឹត្តបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ។

៣. សារសំខាន់

អនីតិជនគឺជាចំណែកមួយនៃជន**ងាយរងគ្រោះ**បំផុត ដោយសារតែអាយុ និងការអភិវឌ្ឍរបស់ពួកគេ។ **ឧត្តមប្រយោជន៍ និងសុខុមាលភាព**របស់ពួកគេ ត្រូវតែជាការពិចារណាចម្បងនៅ**គ្រប់វិធានការទាំងអស់** រួមទាំងវិធានការដែលអនុវត្តដោយស្ថាប័នរដ្ឋ ឬស្ថាប័នរដ្ឋាភិបាលឯកជន និងតុលាការ។[22]

កត្តាដែលកាន់តែសំខាន់ជាងនេះដើម្បីផ្តល់នូវការការពារពិសេសដល់អនីតិជនដែលត្រូវឆ្លងកាត់ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌ ដើម្បីផ្តល់**ជំនួយដល់ពួកគេនៅពេញមួយដំណើរការនីតិវិធីផ្លូវច្បាប់ដែលអាចជាបទពិសោធន៍មួយប៉ះទង្គិចផ្លូវចិត្ត ការពារសិទ្ធិរបស់ពួកគេ** និងចៀស**វាងការធ្វើឱ្យមានស្លាកស្នាម**។ ដូចនេះ **យុត្តិធម៌អនីតិជនដែលមានវិធាន និងវិធានការគ្រប់គ្រាន់ប្រព្រឹត្តចំពោះជនជាប់ចោទជាអនីតិជន** ដោយពិចារណាទៅលើ**អាយុ ការអភិវឌ្ឍ និងភាពចាស់ទុំ**របស់ពួកគេ គឺមានសារសំខាន់។ ប្រការនេះធានាថា ជីវិតរបស់អនីតិជនដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស គឺមិនទទួលរងផលប៉ះពាល់អចិន្ត្រៃយ៍អំពីអំពើដែលបានប្រព្រឹត្តនៅអាយុដែលពួកគេអាចនៅក្មេងពេកក្នុងការយល់ដឹង ឬក្មេងពេកក្នុងការគ្រប់គ្រងសកម្មភាពរបស់ខ្លួន។ យុត្តិធម៌អនីតិជន គឺមានសារសំខាន់ក្នុងការលើកកម្ពស់**ស្មារតីនៃការគោរពសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ និងតម្លៃរបស់អនីតិជន ពង្រឹងការគោរពសិទ្ធិមនុស្ស និងសេរីភាពមូលដ្ឋានរបស់អ្នកដទៃ និងធានាការធ្វើសមាហរណកម្មមកក្នុងសង្គមវិញដោយជោគជ័យ ដែលអនីតិជនអាចបំពេញតួនាទីបែបស្ថាបនានៅពេលអនាគត**។[23]

ប្រសិនបើជនជាប់ចោទជាអនីតិជនមិនទទួលបានអត្ថប្រយោជន៍ពីការការពារពិសេសនៃសិទ្ធិទទួលបានការជំនុំជម្រះដោយយុត្តិធម៌របស់ពួកគេឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់តាមអាយុ និងភាពចាស់ទុំ ពួកគេអាចនឹងទទួលរងពីរបួសស្នាម និងទទួលរងផលវិបាលនៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌដែលបានប្រព្រឹត្តនៅអាយុវ័យក្មេងអស់រយៈពេលពេញមួយជីវិតរបស់ពួកគេ ដូច្នេះបញ្ហានេះនឹងរារាំងពួកគេពីការស្តារនីតិសម្បទាដោយជោគជ័យទៅក្នុងសង្គមវិញ។

៤. ដែនកំណត់

យុត្តិធម៌អនីតិជន**មិនការលើកលែងដែលបង្កឱ្យមានប៉ះពាល់ដល់អនីតិជន និងគឺអនុវត្តចំពោះអនីតិជនទាំងអស់ដែលមានអាយុក្រោម ១៨ ឆ្នាំ នៅពេលត្រូវបានចោទប្រកាន់ពីបទល្មើស**ដើម្បីចៀសវាងការរើសអើងនោះទេ។ បទដ្ឋានសិទ្ធិមនុស្សអន្តរជាតិតម្រូវថា រដ្ឋមិនត្រូវកម្រិតទៅលើអនុវត្តច្បាប់ស្តីពីយុត្តិធម៌អនីតិជន និងនីតិវិធីចំពោះអនីតិជនដែលមានអាយុក្រោម ១៦ ឆ្នាំ

[22] មាត្រា ៣ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ។

[23] មាត្រា ៤០ នៃអនុសញ្ញាស្តីពីសិទ្ធិកុមារ។

ឬទាបជាងនេះ ឬជាពិសេសទាមទារឱ្យប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ព្រហ្មទណ្ឌប្រព្រឹត្តចំពោះអនីតិជនអាយុ ១៦ ឬ ១៧ ឆ្នាំ ដែលប្រព្រឹត្តបទល្មើស ដូចគ្នាទៅនឹងនីតិជនផងដែរ ដើម្បីចៀសវាងពីការរើសអើងទៅលើអនីតិជនទាំងនោះ។ ប៉ុន្តែ ការអនុវត្តយុត្តិធម៌អនីតិជនចំពោះបុគ្គលដែលមានអាយុចន្លោះពី ១៨ និង ២១ ឆ្នាំត្រូវបានទទួលយកថាជាវិធានទូទៅ ឬករណីពិសេស។[24]

[24] គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិកុមារ "សេចក្តីពន្យល់ទូទៅលេខ ១០៖ សិទ្ធិកុមារនៅក្នុងយុត្តិធម៌អនីតិជន" CRC/C/GC/១០(២០០៧) វាក្យខណ្ឌ ៣៨, https://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/docs/CRC.C.GC.10.pdf។